

राज्य सार्वजनिक उपक्रमांनी संयुक्त भागीदारी / क्षेत्रातील प्रकल्प अथवा दुर्यम कंपनी / प्रकल्प स्थापन करण्याबाबतची मागदर्शक तत्वे

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: : शासाऊ १०.१२ / प्र.क्र.२८/सा.उ.

मंत्रालय, मंबई ४०० ०३२.

दिनांक: -८ जानेवारी, २०१४

वाचा - वित्त विभागाचा शासन निर्णय क्र. पीएसयू २८०/ प्र.क्र.१२/ ८०/ जीईएन-३, दि.२४/७/१९८०.

प्रस्तावना -

राज्य शासनाच्या सार्वजनिक उपक्रमांनी संयुक्त भागीदारी प्रकल्पात सहभागी होण्याबाबतचे धोरण/मार्गदर्शक तत्वे संदर्भाधिन दि. २४/७/१९८० च्या शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आली आहेत. त्यामध्ये राज्य सार्वजनिक उपक्रमाने संयुक्त भागीदारी प्रकल्प राबविण्यासही राज्य मंत्रिमंडळाची मान्यता घ्यावी असे निवेश देण्यात आले आहेत. तसेच केंद्र शासनाच्या उपक्रमाने नविन कंपनी स्थापन करताना अथवा संयुक्त भागीदारी प्रकल्पात सहभागी होण्याकरीता केंद्रीय मंत्रिमंडळाची मान्यता घेण्याचे केंद्र शासनाचे धोरण आहे. तथापि, राज्य सार्वजनिक उपक्रमांपैकी काही उपक्रमांमार्फत दुर्यम कंपनी स्थापन करताना अथवा संयुक्त भागीदारी प्रकल्पात सहभागी होतांना शासनाची मान्यता घेण्यात येत नाही अथवा असे प्रकल्प/कंपन्या शासनाच्या निर्दर्शनास आणण्यात येत नाहीत आणि अशा प्रकल्पांस विविध सवलती देण्यात येतात असे निर्दर्शनास आले असल्यामुळे राज्य सार्वजनिक उपक्रमाने नविन दुर्यम कंपनी स्थापन करताना अथवा संयुक्त भागीदारी प्रकल्पात सहभागी होण्यासंदर्भात शासनाची मान्यता आवश्यक असलेल्या मुद्यांबाबतचे धोरण/मार्गदर्शक तत्वे तयार करण्याचा प्रस्ताव शासनाचा विचाराधिन होता.

शासन निर्णय -

राज्य शासनाने तत्वतः असा निर्णय घेतला आहे की, राज्य सार्वजनिक उपक्रमांनी संयुक्त भागीदारी क्षेत्रातील प्रकल्प/नविन दुर्यम कंपनी अथवा नविन प्रकल्प स्थापन करणे यासंदर्भात यापूर्वी निर्गमित करण्यात आलेले शासन आदेश/ शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येऊन राज्य सार्वजनिक उपक्रमांनी अशा प्रकारचे प्रकल्प/दुर्यम कंपनी स्थापन करण्यासंदर्भातील सर्वसाधारण धोरण/मार्गदर्शक तत्वे खालीलप्रमाणे विहित करण्यात आली आहेत :-

संयुक्त भागीदारी क्षेत्रातील प्रकल्प

१) संबंधित राज्य सार्वजनिक उपक्रमाने संचालक मंडळाच्या मान्यतेनंतर इरादा पत्र/अनुज्ञाप्ती प्रथम प्राप्त करावी आणि तदनंतर समभागाकरीता सुप्रसिद्ध, खाजगी क्षेत्रातील भागीदाराची निवड करावी.

२) संयुक्त भागीदारी क्षेत्रातील प्रकल्पामध्ये सहभागाचा हिस्सा पुढील प्रमाणे असावा :-

अ) राज्य शासनाच्या उपक्रमाचा सहभाग -	२६%
ब) खाजगी क्षेत्रातील भागीदार -	२५%
क) जनतेतील सदस्य -	४९%

३) संयुक्त क्षेत्रातील प्रकल्प राबविण्याबाबतचे निकष पुढील प्रमाणे आहेत :-

- अ) प्रकल्पाची, प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रोजगार निर्माण करण्याची क्षमता.
- ब) स्थानिक साधनसंपत्तीचा विशेषत: स्थानिक क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या कच्चा मालाचा विकास.
- क) प्रकल्पाची, उत्पन्न व साधनसंपत्ती निर्माण करण्याची क्षमता.

मार्गदर्शक तत्वे:-

- ४) अ) केंद्र शासनाच्या अनुज्ञाप्ती धोरणांतर्गत खाजगी क्षेत्रातील उद्योजकांना प्रकल्पाकरीता अनुज्ञाप्ती प्राप्त करणे कठीण असते. परंतु, असा प्रकल्प राज्याच्या फायद्याचा/हितकारक असेल तर संयुक्त क्षेत्रामध्ये असा प्रकल्प राबविल्यास अनुज्ञाप्ती प्राप्त होण्याची शक्यता असते.
- ब) प्रकल्प स्थानिक साधनसंपत्तीवर आधारित असल्यामुळे खाजगी क्षेत्रातील उद्योजक पुढे येण्यास इच्छुक नसतात.
- क) मागास क्षेत्र किंवा पायाभूत सुविधा नसलेले क्षेत्र या क्षेत्राचा औद्योगिक विकास संयुक्त क्षेत्रातील उपक्रमांद्वारे होणे शक्य आहे.
- ड) शासकीय व निमशासकीय ग्राहक हे मुख्यत: या प्रकल्पाच्या उत्पादनाचे मोठ्या प्रमाणातील ग्राहक असावेत आणि संयुक्त क्षेत्रातील उपक्रम हे खाजगी क्षेत्रातील उपक्रमापेक्षा अधिक चांगल्या रितीने ग्राहकांना सेवा देऊ शकतील.

५) **राज्य सार्वजनिक उपक्रमाचा प्रत्येक संयुक्त क्षेत्रातील प्रस्ताव राज्य मंत्रीमंडळाच्या मान्यतेसाठी सादर करण्यात यावा.** या प्रस्तावात, प्रकल्पाचा अंदाजित खर्च, सार्वजनिक उपक्रमाच्या गुंतवणूकीचा हिस्सा, स्थळ, रोजगार निर्मिती क्षमता, साधनसंपत्तीची निर्मिती, पूरक उद्योगधंद्यांचा विकास व राज्याला होणारे इतर फायदे याबाबतचे विश्लेषण असावे.

६) सदर मार्गदर्शक तत्वे ही निर्देशक/सूचक स्वरूपाची असून ती परिपूर्ण अथवा संपूर्णत: काटेकोर अशी नाहीत. राज्य सार्वजनिक उपक्रमांनी अधिक चांगल्या रीतीने अथवा लवचिकतेने संयुक्त क्षेत्रातील प्रकल्पाचा प्रस्ताव प्रधान सचिव (वित्त) यांच्या अध्यक्षतेखालील प्रकल्प निष्कासन समितीसमोर तपासणीसाठी सादर करण्यात यावा. सदर तपासणी खालीलप्रमाणे ३ टप्प्यात करण्यात यावी.

- (i) संबंधित उपक्रमाने प्रकल्पाच्या प्रस्तावित टप्प्यावरच प्रकल्पाची रुपरेखा उपरोक्त समितीसमोर सादर करावी जेणेकरून वरील मार्गदर्शक तत्वांच्या अनुषंगाने प्राथमिक तपासणी करून समाधान झाल्यावर संयुक्त क्षेत्रातील प्रकल्पास सकृतदर्शनी परवानगी देणे समितीला शक्य होईल. दरम्यान उपक्रमाने अनुज्ञाप्तीसाठी अर्ज करण्यास हरकत नाही. मात्र, समितीने प्रकल्प मंजूर केला नाही तर उपक्रमाने अनुज्ञाप्तीसाठी केलेला अर्ज मागे घ्यावा.
- (ii) प्रकल्पाची अनुज्ञाप्ती प्राप्त झाल्यानंतर उपक्रमाने प्रकल्पाची किंमत, सहभागाचे प्रमाण, प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष रोजगाराची आणि पूरक उद्योगधंद्याची होणारी अपेक्षित निर्मिती, साधनसंपत्तीची निर्मिती इत्यादी मुद्दे अंतर्भूत करून प्रकल्पाचे विस्तृत प्रक्षेपण (Projection) तयार करावे.
- (iii) समितीने अशा प्रकल्पाची दुसरी तपासणी केल्यानंतर संबंधित उपक्रमाने प्रकल्पाबाबतचा विस्तृत तांत्रिक-आर्थिक शक्याशक्यतेचा/सुसाध्यता अहवाल राज्य शासनास सादर करावा.

परंतु, अशा प्रकल्पाची अंमलबजावणी ही केवळ राज्य मंत्रीमंडळाने मान्यता दिल्यानंतरच करण्यात यावी.

७) राज्य सार्वजनिक उपक्रमाला त्याच्या संयुक्त भागीदारी क्षेत्रातील सर्व प्रकल्प, सर्व प्रकारच्या दुर्यम कंपनी अथवा रु. ५० लक्ष पेक्षा अधिक किंमतीचे इतर प्रकल्प यांस प्रकल्प निष्कासन समितीची तपासणीअंती मान्यता

तसेच राज्य मंत्रिमंडळाची मान्यता घेणे अनिवार्य आहे. तसेच रु. ५० लक्ष पेक्षा कमी किंमतीच्या प्रकल्पास उपरोक्त समिती आणि नियोजन व वित्त विभागाची मान्यता घेण्यात यावी.

८) ज्या राज्य सार्वजनिक उपक्रमाने वरील प्रयोजनासाठी मान्यता घेतलेली नसेल, त्यांनी राज्य मंत्रिमंडळाची कार्योत्तर मंजूरी घ्यावी. कार्योत्तर मंजूरीच्या प्रस्तावामध्ये दि. २४/७/१९८० च्या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक तत्वांचे अनुपालन का करण्यांत आले नाही, याबाबतचा समर्थनीय खुलासा असणे आवश्यक आहे. तसेच प्रकल्पाची एकूण किंमत, प्रकल्पातील आर्थिक सहभागाचे प्रमाण व प्रत्यक्ष केलेला सहभाग, स्थळ, प्रकल्पाची झालेली प्रगती, प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष झालेल्या रोजगाराची निर्मिती, निर्माण झालेले पूरक उद्योगांदे, स्थानिक साधनसंपत्तीचा झालेला विकास, प्रकल्पामुळे निर्माण झालेली साधनसंपत्ती, प्रकल्पामुळे उपक्रमाला पर्यायाने राज्याला झालेला आणि यापुढे होणारा फायदा इत्यादी मुद्यांचा अंतर्भाव होणे आवश्यक आहे

९) उपक्रमाने वरील प्रकारचे प्रकल्प मान्यतेसाठी सादर केल्यास तो मान्य अथवा अमान्य करण्याचा निर्णय होण्यास बराच कालावधी लागण्याची शक्यता असल्यामुळे अशा प्रकल्पास मान्यता देण्याचा कालावधी खालीलप्रमाणे विहित करण्याचे प्रस्तावित करण्यांत येते :-

- i) उपक्रमाने प्रकल्पाचा प्रस्ताव सादर केल्यानंतर संबंधित प्रशासकीय विभागाने १५ दिवसाचे आंत असा प्रस्ताव वित्त विभागामार्फत प्रकल्प निष्कासन समितीच्या मान्यतेस्तव सादर करावा.
- ii) प्रकल्पाची अनुज्ञाप्ती प्राप्त झाल्यानंतर उपक्रमाने १५ दिवसांचे आंत प्रकल्पाचे विस्तृत प्रक्षेपण तयार करावे.
- iii) उक्त समितीने १५ दिवसांचे आंत प्रस्तावित प्रकल्पाची प्राथमिक तपासणी पूर्ण करून समितीचा सकृतदर्शनी अहवाल द्यावा.
- iv) समितीने प्रस्तावास सकृतदर्शनी तत्वतः मान्यता दिली तर उपक्रमाने प्रकल्पाचे विस्तृत प्रक्षेपण समितीच्या दुसऱ्यांदा तपासणीसाठी ७ दिवसांचे आंत सादर करावे.
- v) समितीच्या दुसऱ्या तपासणीअंती मान्यतेनंतर उपक्रमाने १५ दिवसांचे आंत प्रकल्पाचा तांत्रिक आर्थिक सुसाध्यता अहवाल संबंधित प्रशासकीय विभागाकडे सादर करावा.
- vi) तदनंतर संबंधित प्रशासकीय विभागाने प्रस्तावित प्रकल्प, समितीची शिफारस, सुसाध्यता अहवालासह राज्य मंत्रिमंडळाच्या मान्यतेसाठी लवकर सादर करावा.

१०) संयुक्त भागीदारी क्षेत्रातील सहभागाचे प्रमाण पूर्वीप्रमाणेच उपक्रम - २६%, खाजगी भागीदारी - २५% व जनतेतील सदस्य - ४९% याप्रमाणे असावे. या सहभागाच्या प्रमाणात बदल करावयाचा असेल तर अथवा दुर्यम कंपनी अथवा प्रकल्प यामध्ये उपक्रमाचा/राज्य शासनाचा जरी १००% सहभाग असला तरी त्यास वरील क्र.७ प्रमाणे मान्यता घेण्यात यावी.

११) उपक्रमांनी मागासक्षेत्रामध्ये वरील प्रकारचे प्रकल्प/ दुर्यम कंपन्या स्थापन करण्यासाठी परिपूर्ण प्रयत्न करावेत.

१२) इतर राज्य/केंद्र शासनाच्या उपक्रमांच्या सहभागाने संयुक्त भागीदारी प्रकल्प/दुर्यम कंपनी अथवा प्रकल्प राबवावयाचा असला तरीही वरील क्र.७ प्रमाणे मान्यता घेण्यात यावी.

१३) संयुक्त भागीदारी प्रकल्प/दुर्यम कंपन्या/प्रकल्पामध्ये टप्प्याटप्प्याने करावयाच्या गुंतवणूकीचा कालक्रम व गुंतवणूक करण्यासाठीचा उपक्रमाचा आर्थिक खोत प्रस्तावात नमूद करणे आवश्यक आहे.

१४) यापूढे कोणत्याही परिस्थितीत संयुक्त भागीदारी प्रकल्प/दुर्योग कंपनी अथवा इतर प्रकल्प यांची अंमलबजावणी शासन मान्यतेशिवाय करण्यात येऊ नये. शासन मान्यतेशिवाय अंमलबजावणी करण्यात आली तर उपक्रमाचे प्रमुख म्हणजेच व्यवस्थापकीय संचालक/मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना जबाबदार धरण्यात यावे व त्यांचे विरुद्ध प्रचलित नियमानुसार कडक कारवाई करण्यांत यावी.

१५) प्रकल्प निष्कासन समिती पूर्वीप्रमाणेच प्रधान सचिव (वित्त) यांचे अध्यक्षतेखाली गठीत असावी. या समितीचे सदस्य/सदस्य सचिव खालीलप्रमाणे असावेत:-

१. प्रधान सचिव (वित्त)	-	अध्यक्ष
२. प्रधान सचिव (नियोजन)	-	सदस्य
३. प्रधान सचिव(विधी व न्याय)	-	सदस्य
४. प्रधान सचिव (व्यव)	-	सदस्य
५. सचिव (ले व को)	-	सदस्य
६. संबंधित प्रशासकीय विभागाचे सचिव/प्रधान सचिव/अ.मु.स.	-	सदस्य
७. सार्वजनिक उपक्रमाचे व्यवस्थापकीय संचालक/मुख्य कार्यकारी अधिकारी इत्यादी प्रशासकीय प्रमुख	-	सदस्य सचिव

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१३१२०११२२४४५८००५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

माधुरी.वि.कोकणे
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- मा. विरोधीपक्षनेते, दोन्ही (विधानसभा/विधानपरीषद) सभागृह, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- सर्व सन्माननीय विधानसभा व विधानपरीषद सदस्य व राज्यातील संसद सदस्य
- मा. राज्यपाल यांचे सचिव
- मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव

५. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मुख्य सचिव यांचे सहसचिव
७. राज्य सार्वजनिक उपक्रमांशी संबंधित सर्व प्रशासकीय विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव
८. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
९. प्रबंधक,लोकआयुक्त,उप लोकआयुक्त यांचे कार्यालय,मुंबई.
१०. महालेखापाल- १,२ व ३, मुंबई/नागपूर
११. राज्य सार्वजनिक उपक्रमांचे व्यवस्थापकीय संचालक/मुख्य कार्यकारी अधिकारी इ.
१२. सर्व सहसचिव/उप सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. बहुजन समाज पार्टी, डी-१ इन्सा हटमेंट, आझाद मैदान, मुंबई -१
१४. भारतीय जनता पार्टी, महाराष्ट्र प्रदेश, सी.डी. ओ बँरक क्र १, योगक्षेम समोर, वसंतराव भागवत चौक, नरिमन पॉईंट, मुंबई -१०
१५. भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, महाराष्ट्र कमिटी, ३१४, राजभवन, एस.व्ही. पटेल रोड, मुंबई-४
१६. भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, (मार्क्सवादी) महाराष्ट्र कमिटी, जनशक्ती हॉल, ग्लॉक मिल पॅलेस, वरळी, मुंबई १३
१७. इंडियन नॅशनल कॉंग्रेस, महाराष्ट्र प्रदेश कॉंग्रेस (आय) समिती, टिळक भवन, काकासाहेब गाडगीळ मार्ग, दादर मुंबई -२५
१८. नॅशनलिस्ट कॉंग्रेस पार्टी, राष्ट्रवादी भवन, फ्री प्रेस जनरल मार्ग, नरिमन पॉईंट, मुंबई -२१
१९. शिवसेना,शिवसेना भवन,गडकरी चौक,दादर,मुंबई-२८
२०. निवडनस्ती (सा उ)